

Цена неодлучности

У приватизованим фирмама приходи су у последњих десет година порасли за више од 50 одсто, продуктивност је повећана четири пута, а огромна већина фирми сада не праве губитке, за разлику од времена када су биле друштвена својина

ПЕТРИЦА ЂАКОВИЋ

Ово је плљачка, а не приватизација. Приватизација је цунами који је похарао Србију. Резултати приватизације - трећина неуспешно продатих, безброј пропалих предузећа, огроман број радника на улици... И још толико пребогатих појединаца и политичара.

Овако ефекте приватизације коментарише већина грађана. Скоро да и нема, или су пак сувише тихи, оних који ће се похвалити да су у дванаестогодишњем процесу приватизације профитирали. Стотине хиљада радника пожалиће се како су доласком новог власника они остали без посла, док су се тајкуни богатали јефтином куповином предузећа. Купци се, пак, жале да нису знали шта купују, а учесници на тендерима и аукцијама како су оне често намештене. Тако један НИН-ов извор прича како је његовог пријатеља два дана пре одржавања аукције позвао конкурент и понудио му новац да одустане од учешћа на лицитацији. Иако би требало да је списак учесника тајна.

Са друге стране, као у некој паралелној стварности, Агенција за приватизацију има другачије податке. Анализирајући досадашњи процес приватизације и поредећи резултате у продатим и непродатим предузећима, закључило се да су у приватизованим фирмама приходи у последњих десет година порасли за више од 50 одсто, продуктивност је повећана четири пута, а огромна већина фирми сада не праве губитке, за разлику од времена када су били друштвена својина.

НИН је истраживао да ли је Ср-

бији била потребна приватизација, и каква, ако од ње данас перу руке и политичари и већи део јавности.

ПАРАДОКСИ За разумевање овог, рекло би се, парадокса, чини се да није кључно ни то што су продата предузећа повећала своје приходе, за разлику од друштвених која стагнирају, ни то што су од губитака прешли на стварање профита, колико је битна чињеница да су од почетка приватизације посматрана приватизована и неприватизована предузећа у Србији број радника смањила за огромних 58 одсто! Иако аналитичари Агенције истичу да ово није последица приватизације, јер је број радних места готово једнаким темпом падао и у предузећима која нису приватизована, овакав податак јасан је одговор због чега се ни постпетооктобарска власт у Србији не хвали резултатима овог процеса. Напротив. Приватизација се и из њихових уста углавном помиње кроз пребацивање одговорности за спорне

продаје или малверзације које су се дешавале у тим продајама. Тако је високи функционер једне од владајућих партија у јеку изборне кампање признао да је Србија пала на испиту приватизације.

Важећи Закон о приватизацији данас у Србији не би могао бити изгласан, уверен је Марко Пауновић, из Центра за либерално-демократске студије. Иако верује да приватизација у Србији није била никаква „шок терапија“, већ напротив спора и трајава, Пауновић каже да би отпори таквом методу продаје предузећа данас били неупоредиво већи. Он сматра да власт није погрешила када се одлучила за приватизацију продајом на тендерима или аукцијама, али напомиње да је такав процес евидентно имао много мањкавости, због чега се у јавности и створио велики отпор.

„Верујем да купци често нису знали шта купују и да су због компликованијег и лошијег стања у предузећу од оног које им је приказано, касније одустајали од тог предузећа. Такође, грешка је направљена и када је купцима омогућено да цену исплаћују на рате па су они могли да купљено предузеће касније врате Агенцији, односно да не плате целу купопродајну цену“, каже Пауновић.

Као најважнију мањкавост он истиче неодлучност државе да на време ликвидира пропала друштвена предузећа, због чега и након 12 година приватизације имамо више од 500 предузећа у реструктурирању, која одавно нико не жели да купи.

И економиста Данијел Цвјетићанин, иначе противник оваквог моде-

И након
12 година
од почетка
приватизације
више од 500
предузећа је у
реструктурирању

СКОР

У Србији је од 2001, тачније од почетка примене Закона о приватизацији, продато 2.284 предузећа. За исто време, раскинуто су 644 приватизациона уговора. Највећи број предузећа продат је у Војводини (493), а најмањи у Београду (278). Занимљиво, најзначајнији приход од приватизације остварен је у најсиромашнијим деловима земље, источној и јужној Србији и то више од пола милијарде евра. Овоме треба додати и да 85 одсто тих прихода долази од продаје две фабрике дувана, у Нишу и Врању, компанијама Филип Морис и Бритиш-американ тобако. Са друге стране, Шумадија и западна Србија имају највећи напредак у покривености увоза извозом захваљујући највећем броју извозно оријентисаних приватизованих предузећа.